

ЭНГСИЭЛИИ

• Нам улуунун хаһыата • 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

2001 с.
Тохсунньу
4
күнэ
чэппиэр
№1 (8844)

САҢА ҮЙЭ БАСТАКЫ КИҤИТИГЭР УОННА КҮН КҮБЭЙ ИЙЭТИГЭР ИСТИН ЭБЭРДЭ!

Улуустаабы төрүүр дьиэттэн биллэр-биттэринэн 2001 сылга улууска аан бастакынан Нам селотун олохтооҕо Марианна Иннокентьевна Румянцева тохсунньу 2 күнүгэр уол оҕону төрөттө. Саҥа үйэ саҥа киһитэ билиҥнитэ сылаастык сытар. Ийэбэ уонна күн сириҥ көрбүт киһиэхэ редакция коллектива уонна 2500 -чэ сурутааччылар итии эбэрдэлэрин тиэрдэллэр уонна дьолу-соргуну, этэнгэ буолууну баҕараллар.

Улуус дьаһалтата XXI үйэ бастакы киһитигэр дьонуннаах бэлэби бэлэмнээн сытыарар.



САҢА ДЬЫЛЛААҔЫ НОРУОТ КҮҮЛЭЙЭ

Ахсынньы 31 күнү түүн 1 чаастан М.К. Аммосов болуоссатыгар баһаам элбэх киһи кэлбит. Мустубут дьону улуус баһылыга А.Н. Дьяконов истинг-иһирэх тылыннан эбэрдэлээтэ. Ол кэинэ Саҥа дьыллаабы фейерверк халлаанга өрө кырайан тахсан үөрүү-көтүү үксээтэ. Төһө да таһырдыа тымныы буоллар, будулган туман быһыһынан араас өҥнөөх уот-күөс бырааһынньык настырыаннаһын эптэ.

Онтон салгыы саҥа үйэ Моруос Обонньотторо уонна Хаарчааналара көрдөөх күрэхтэһиилэрэ сабаллаһа. Дьон болуоссака туруоруллубут харыйа уонна хаар оҥоһуктар тастарыгар хаартыскаҕа түстүлэр, бэйэлэрин фейерверктарын ытыалаатылар.

Бэйэ информ.

БЫРААҤЫННЫККА БЭРТЭЭХЭЙ БЭЛЭХ!

Саҥа дьыл буолуон иһинэ Нам селотун Ипподромнаабы микрооройуонун ыалыгар айылҕа гааһын күөх төлөнө кириэр үөрүүлээх күнэ буолла. Бу үлэни саҕаланарыттан гаас умайыар диэри иилээбит-саҕалаабыт Р.С. Шапошников салайар «Ленагаз» Намнаабы тэрилтэтин үлэтин түмүгэ буолла. Гааһы киллэри улахан уустук, эппиэттээх, дьонго улахан туһалаах үлэ буолар. Кэлин сылларга, чуолаан 2000 сылга, улууска гаас киллэриитигэр далааһыннаах хардылар оҥоһуннулар. Манньык тэтим салданан барарыгар улуус нэһилиэнньэтэ

улаханньык эрэнэр. Ипподром микрооройуонун гааһы киллэриини улуус урукку баһылыга А.Н. Дреев, Нам селотун баһылыга Д.П. Корякин уонна Р.С. Шапошников быһаччы туруорууларынан, кэспэтиһиллэринэн, сүүрүүлэринэн-көтүүлэринэн ситиһилиитин олохтоохтор бары биллэллэр. Ити иһин бу дьонго улаханньык махтаналлар. Уопсайынан даҕаны гааһы киллэриини бири боччумнаах боппурус оҥостон өрүү туруорсар салайааччылардаах уонна гаастааһын үлэтигэр олохтоо специалистардаах буолан Нам

улууһа республикаҕа бири бастык гаастаммыт улууһунан буолла. Гааһы киллэриини үөрүүлээх түгэнигэр олохтоохтор ааттарыттан улуус бири ытыктанар кырдыаҕа Т.И. Замятин, кини аатынан уулусса аан бастакынан дьиз туттан олохсуйбут С.С. Кириллин махтал үтүө тылларын эттилэр. Ити күн Парковая, Лесная уонна Т.Замятин аатынан уулусса олохтоохторугар күөх төлөн күлбүүрүү умайда. Чахчы Саҥа Дьыллаабы бэлэх диэн бу буолар.

Г.ЭВЕРСТОВ

Ахсынньы 27 күнүгэр киин остолобуойга улуус предпринимателлэрэ саҥа дьылы көрсөр дьоро кизһэлэригэр муһунулар, тэрийээччилэринэн предпринимателлэри өйүүр фонда (Попова Л.П.) уонна предпринимателлэр общественной советтара (Евстафьев И.Е.) буолбуттара. Остуол хотойорунан ас-үөл, Дмитрий Ядрихинский тэрийбит оонньуулар, үгүкүүлэрэ - бырааһынньык ыһыгытчааста. Моруос кырдыаҕас Хаарчааналыын кириэн эбэрдэлэри сөргэ уон номинацияга чулуу предпринимателлэри ааттаата. Олор истэригэр «Бастыҥ профессиональнай таһым» номинацияга - Дьяконова Н.И., врач - гомеопат, «Бастыҥ фермер» - Винокуров З.В. (Аппааны), «Бастыҥ эргинэр миэстэ» - Гуляева Л.Д. («Любава» маҕаһын), «Бастыҥ истэнньэг» -

Мохначевская М.П., «Симэхтэргэ төрүт дьарыгы сайыннарыи иһин» - Матвеев С.И. (Аппааны), «Иискэ төрүт дьарыгы сайыннарыи иһин» - Орлова Я.П. (1 Хомустаах), «Атыны-эргизни сайыннарыи иһин» - Слепцова К.П. (Нам с.), «Бастыҥ дьиз тээбиринин ууһа» - Хомподоев С.С. (Нам с.), «Бастыҥ таксист» - Шелковников А.В. (Никольский), «Бастыҥ косметическай өҥө иһин» - «Ассоль» салон (Нам с.), өйдөбүнньүк бэлэби сөргэ сибидиэтэлиститэни ыллылар. Бастыҥ предпринимателлэри сыл ахсын билиэтэһин улууска үтүө традиция буоларыгар эрэнэр. Мааскалаар парадтаатылар, бэлэх-туһах туттулар. Дьоро кизһээ чыпчаал түгэнинэн кирии билиэтэринэн лотереяны оонньоотуу буолла. Манна супер бириһи - чэп-

чэтиилээх кредити - Нам селотун олохтооҕо Борис Васильев сүүйдэ. Ону таһынан өссө аҕыс сыаналаах бириистэр хаһаайынарын булдулар. Саҥа дьыл бизнэрин спонсордарыгар - «Кизгэ» ювелирнай сыах (Местникова М.Г.), «Ян» иис сыага (Орлова Я.П.), «Ассоль» салон, «Любава», «У Ксюши», «Сластена» маҕаһыннар коллективтарыгар, В.Находкинага, А.Колесовка, В.Кириллинга, М.Яковлевага, Н.Наумовага, С.Макаровага махталбытын биллэрбит. Нэһилиэнньэ улууска предпринимателлэри өйөөһүн баарын билиэн наада. Орто уонна дьобус бизнэскэ эдэр ыччат ахсаана элбээн предпринимательство инники кэскилэ хангыахтаах.

И.Евстафьев, Нам с.



1933 сс. Намна бастакы МТС директора. 1933-1934 сс. Өлөөнтөгө оройуону тэрийэргэ үлэлээбитэ. 1934-1935 сс. Саха АССР Верховнай Сэбиэтин Киин Ситэриилээх комитетин инструктора. 1935-36 сс. Советскай тутуу Үрдүкү курсун истээччигэ. Онтон Булуу райсоветын председателэ, онтон Саха АССР доруобуйа харыстабылын наркома. 1939-1943 сс. Саха АССР Совнаркомун председатели солбуйааччы, 1943-1945 с. - Саха АССР Министэрдэрин Советын председателэ, 1946-1951 сс. ССКП обкомун бастакы секретарынан үлэлээбитэ. 1951-1952 сс. ССКП КК иһинэн Обком секретэрдэрин курсун истээччигэ. Ону бүтэрэн баран атын республикага ананан бараары сырыттаһына ССКП Саха Обкома 1952 с. Г.П. Башарин «Три якутских про-

И.Е. ВИНОКУРОВ ТӨРӨӨБҮТЭ 105 СЫЛА ЫЛДЬАА УОННА МТС

XX-сэлбэх бөдөн историческай түһүмэх кэмнэрдээх, охсуһуулаах - кыргыһылаах, политическай да, экономическай да, социальная - культурнай да өттүнэн, элбэх үөһө-аллара түһүүлээх-тахсылаах, сороһор улахан хомолтолоох да, үрдүк өрөгөйдөөх үөрүүлээх да үйэни атаарарыт.

Бу кирбиини көрсөн туран биһиги улуу историческай түгэни ахтан - санаан ааһыабыт.

Бастакынан, биһиги Улуу Лена өрүспүт өн буордаах, үтүө салгынаах, өлгөм үүнүүлээх, кэрэ айылдылаах сиригэр-дойдугугар — Эңсиэли Эбэ хочотугар — төрөөн-үөскээн олорон, үлэлээн-хамсаан үрдүк үтүө ааттарын бар дьонугар хаалларбыт улуу дьонноргон биридэстөрү — Илья Егорович Винокуров төрөөбүтэ 105 сыла бу 2001 сыл тохсунньу ый 1 күнүгэр туолла.

Иккиннин, 1930 сыллаахха ахсынньы ортотугар Саха АССР Верховнай Советын, Совнаркомун дьаһалларынан Саха сиригэр Өлүөхүмэҕэ, Орджоникидзега уонна Намна аан бастакы тыа хаһаайыстыбатыгар сирин оҥорууга механизациялыыр аналлаах массына - тракторнай ыстаансыалар тэрилтэллэрин туһунан дьаһал тахсар. Ол дьаһал быһытынан 1931 сыл тохсунньу 1 күнүгэр Илья Егорович Винокуров дириэктэрдээх аан бастакы Нам оройуонун «Массына - тракторнай станцияга» тэриллэбитэ 70 сыла туолар.

Илья Егорович Винокуров туһунан. Кини туһунан урут балаҕа элбэхтик суруллан уонна кэпсэнэн турар буолан баран, сорох түгэнири хатылыыр да туһалаах буолуо, ордук орто уонна эдэр, кэнэбэски кылуөннэ. Илья Егорович 1896 с. тохсунньу ый 1 к. Нам улууһугар, Куһаҥан Ыл нэһилигэргэ бастар дьадаҥы бааһынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. «Дьол көрдөһө» диэн ааттанан хоту Булун улууһугар кириэн баайдарга түүлээх туттааччынан, сорок боллурунан сылдьан Саха сирин киинигэр Саҥа олох иһин охсуһуу-революция саҕаламмытын истэн 1920 с.-ха дойдутугар төннөн тахсыбыта. Тахсаат норуотун нэһилигэргэ суруксутунан, ревком председателинан үлэлээбитэ. 1921 сыл партия кэжкэтигэр кирибитэ. Онтон ыла улуус ревкомун председателин, 1921 - 1923 сс. гражданскай сэрии актыбыһынай байыһа буолан ийитигэр саа тутан улууһугар эрэ буолбакка Саха сиригэр бүтүннүүтүгэр Советскай былааһы олохтоспута. Онтон улам советскай - партиянай үлэҕэ сыстан Советскай былаас бастакы ыйаахтарын, декретэрин олоххо киллэриигэ актыбыһынайдык кыттар. 1924-1929 сс. Булуунна председателинэн, онтон Окском (партия) секретарынан үлэлир. 1929-1931 сылга диэри Саха АССР Киин Ситэриилээх Комитетин инструктора. Онтон 1931-

светителя» диэн кинигэтин көмүскэспит иһин национализмга буруйдаан үлэтигэн устубуттара уонна 1952 с. «Якутстройпроект» ТМУ-614 диэн тэрилтэҕэ начальнигынан аанабыттара.

Манна үлэлиир кэмигэр Саха сиригэр тыа сиригэр (б.гы оройуоннарга) элбэх производственной, культурнай, олоһор дьизэлэри туттарбыта. Ити сылларга Красноярскайынан, Москванан сылдьан туруорсан, элбэх специалыстары аҕалан тоһ буордаах Саха сиригэр таас тутуулары туттарыы кыаһын үксэтэрибитэ. Оройуоннарга элбэх оскуолалары, баһыһалары туттартаабыта. Ол иһингэр бастакынан Өлүөхүмэттэн мас уһааттаран аҕалан, аны тутуу үөрэхтээх-идэлээх проаб аҕалан биригээдэ тэринэн төрөөбүт сиригэр Намна Даадаҕа аан бастаан «Лесной оскуола» диэн мөлгөх туруктаах, ыарыһах оҕолору үөрэтэр оскуоланы тус бэйэтэ контуруоллаан 2 сыл иһин туттарбыта. Онно бастаан 50-чэ оҕо үөрэммитэ. 1963 сыл балаҕан ыйыттан ыла Намнаабы педучилище аһыллан күн бүтүнүгэр диэри үүнэрсайдан, тэнийээн үлэли турар. И.Е.Винокуров бу тэрилтэҕэ хайдах үлэлээбитин туһунан миһ урут ситилин суруйан турардаахпын. Онно Нам оройуонугар - селотугар тубольница дьизитин М.Аммосов аатынан уулуссага 2-4 квартиралаах 4 дьизини, село киинигэр 2-лии этээстээх 4 дьизини, Бүтүн оскуолатын уо.да. туттарытын архийнай маҕыһыааллартан булан сырдаттым.

Илья Егорович улахан үтүөлээх, ордук төрөөбүт улууһугар оҥорбут үтүө дьылыларын республика хаһыатыгар уонна «Ленин суола», «Эңсиэли» хаһыаттарга, ахтылар, кинигэлэр сырдаттылыннылар. Олорго кэпсэммэтэх, ситэ ахтыллыбатах түгэниэр өссө да баар буолуохтара. Кини 1957 с. тохсунньу 4 күнүгэр 61 сааһыгар олохтон өлөн туораабыта. Онон Илья Егорович үтүө аата умнуллуо суохтаах!

Иккис улуус соботиенан ити урут эппитим курдук бу Нам улууһун сиригэр, Нам селотугар билиҥнинэн Чернышевская уулусса икки Колмогоров И.Н. уулусса уонна Советскай уулуссаттан сагалыы барар кварталга аан бастаан массына - тракторнай станция 1931 с. тохсунньу ый 1-кы күнүттэн саҕалаан тэриллэбитинэн барбыта. Тохсунньу ый бастакы күнүгэр Илья Егорович Винокуров ананан тахсаат да бастаан икки олоһор дьизини, хонтуораны уонна ыскылааты туттарытынэн барбыт. Онтон олбуорун оҥорбуттара. Нэһиликтэртэн дьон хомуйан тракторист курсугар Дьокуюскай куоракка ыһыһытара. Холбохтуктааһын ба-

ХРОНИКА

Улуус баһылыгы 2000 с. ахсынньы 25 күнүгэр дьаһалынан правовой отдел сэбиэдиссэйинэн Сивцев Константин Евсеевич ананна. Улуус дьаһалтатын тэрийэр - правовой управлениетын на чальнигы э.т. Винокуров Федор Владимирович ананна.

стакы сылларыгар хас нэһилиэк аайы бастаан 5-10 хаһаайыстыба, онтон 15-30 бьал холбоһон түөлбөнөн муньахтаан, бастаан сири холбоһон огостор табаарыстыбалар (ТСОЗтар), онтон сирдэрин кытта ким көлөлөөх көлөтүн (атын, оһоун), ыһыга туттар мас, тимир барылаах сухаларын, булууктарынын, барыаналарын ода тэриллэрин холбоһон сири огостор, сүөһүлэрин (ким 1-2 ыһагы, сылгыны холбоһон) бэйэлэрин баҕа

Прокопьев, Роман Колесов, Николай Марков уда. этилэр. Бастакы бэтиликкэ сылларыгар МТС көмөгүнэн сир оһоһуу Та биллэрдик тупсан үүнүү үрдээн, сүөһү иити-

Онтон 1985-1987 сылтан «уларьта тутуу», «түргэтэги» диэн политической хампааньа саҕаланыабыттан техника сыаната, саппаас чааһа, уматык ыраан, кэли-

ЫЛДЬАА УОННА МТС

өтүлэринэн тыа хаһаайыстыбынай артыаллара буолар. Онуоха муньахтар сукуланыннан буолаллар, ким да кими да күһэйбэт, аймахтар, табаарыстыбылар, чугастылар боротокуолунан, уураахтарынан холбоһор эбит (архыып докумуоннара көрдөрүлөрүнэн).

Холобур биер онук түбэлтэ туһунан Аҕа дойду сарийтин кытыгылааҕа, 80-тан тахса саастаах, кырдыаҕас советскай - партийнай үлөһит Нам улуһун Ытык кинитэ Николай Семенович Гаврильев 03.11.91 с. «Энсиэли» хаһыакка суруйан турар: «Ол саҕана Куһаҕан Ыал нэһилиэгэр 4 кыра артыал «Токус», «Молдоруус», «Көчү», «Кэскил» диэн ааттаах артыаллар бааллара. (Токус уонна Молдоруус - диэн Нам селотугар бандыыттар өлөттөөбүт кыһыл партизаннара этилэр, кинилэр ааттарынан ааттаммыт артыаллар этилэр). Ол саҕана И.Е.Винокуров кинилэр бирэстэбииттэлэрин ыһыртаан муньах ыһыт. Кини онно: «Сотору модун күүстээх трактордар, кинилэргэ аналлар саялкалар уонна онно аналлар техника кэлиэхтээх. Кыра артыаллар кинилэр үлэлэрин төлүүр кыахтара суоһунан эһиги 4 артыал холбоһуохтааххыт» диэбитин ылыммыттар. Бу колхоз сүрүн хаһаайыстыбатынан сүөһү иитиэти буоларынан «Кыһыл Ынахсыт» диэн ааттыырга сөбүн туһунан кини этиитин эмиз ылыммыттар».

Дэ ити Илья Егорович этиитин курдук, 1931 с. Намга били үөрэмийт саҕа трактористар саас 22 устуука «Фордзон» диэн 20-лии ат күүстээх английскай маркалаах тракторы үлэлэтэн тигинэтэн араһыттар. Ити техника МТС базата ситэ тутулан бүтэ илик буолан, бастаан атыһыт Хабырыныс олбуоругар (билигингэ милиция хонтуоратын тэлгэһэтигэр) бастах базаламмыта. Дэ базата тутулан бүтээт, дьону эбии үөрэттэрэн оччотооһу артыаллары кытары дуоһабар огорсон бастакы сири-тыаны солоон, бааһыналары көгэтти, хорутан чугастааҕы хас да колхозтарга аан бастакы бурдук ыһыгытын саҕалыыр. Дэ ол курдук оччотооһу МТС техникскай парката И.Е.Винокуров директордьыр кэмигэр манньк буолбута:

тигэр, киниттэн бородууксуйаны ылыы, госуларствоны кытары ахсаан көрдөрүүгэ эмиз лаппа биллибитэ. Ону манньк сыыппара көрдөрөр:

Эт оһоһуута (тоннанан)	1931 с.	1933 с.
Тыһынаах сүөһүнөн (төбө)	91,3	137,6
Дьэнкир арыы (тонна)	928	1330
Сымыыт (тыһ. устуука)	10,1	14,2
Сүөһү тэриэти	-	13,7
Сизэмэ (тоннанан)	2171	1902
	669,7	932,2

Бастакы бэтиликкэ бүтүүтүгэр, ол аата Илья Егорович Винокуров үлэлиир сылларыгар оройуон 100 кинитигэр тиксэрэ:

Ыһыы сирэ (гектар)	1928 с.	1933 с.	үүнүү %
Ынах сүөһү (төбө)	1,0	5,1	5 төгүл
Итингэн ыһага (төбө)	2020	204	101,0
Сылгы (төбө)	97	82	84,5
	51	71	139,4

Бу сыыппаралар ол саҕана колхозтаах бааһынайдар олохторо биллэрдик тупсан эрэллэрин көрдөрүлөр. Дэ ити курдук МТС 1931 сылтан 1955 сылга диэри олон, үлэлээн колхозтарга сири огорон, солоон, хорутан ыһан, уоһурдан 5058 гектартан 1955 с. диэри 5900 гектарга туроахтаах культураны ыһа сылдыбыт. Ол иһигэр мунугаан 1951 сыллаахха 5347 гектартан барыта 48656 центнер үүнүүү а.э. 1 гааттан 9,0 ц үүнүүү, оттон 1958 с. 4329 гектартан 49543 центнер үүнүүү, о.э. 1 гааттан 11,4 ц үүннэрбит кэмиздээх этэ. 1960 сылтан Ыла МТС диэн уларыйан аны «РТС» а.э. өрөмүөнүүр эрэ эбээһинэстээх, бэйэтэ совхозтар техникаларын өрөмүөннээһинин эрэ уонна саппаас чааһынан, уматыгынан хааччыйар соруктаах буолбута. Тыа хаһаайыстыбатыгар мунугатан оройуон үрдүнэн 1986 с. - 181 грузовой автомабыллар, 1988 с. - 376 араас маркалаах трактордар, 1984 с. - 22 бурдук быһар комбайнар бааллара. 1965 сылтан Ыла РТС эмиз аата уонна үлэтин функцията уларыйан СХТ (Сельхозтехника) диэн буолбута. 1986 сылтан дойду үрдүнэн «уларьта тутуу» саҕаланыабыттан СХТ үлэтэ хаста

трактор ахсаана (физическайинэн)	1931 с.	1933 с.
итилэр уопсай күүстэрэ (ат күүһэ)	22	45
МТС хабар артыалын ахсаана	440	980
	21	21

Ити аата 1933 сыллаахха биер трактор ортоһунан уопсай күүһэ 22, онтон тардар күүһэ 11 ат күүһэ эбит. Ол аата үс сыл иһигэр МТС парката икки төгүл улааппыта. Кини күүһүнэн 21 артыалга дуоһабардаһан 3434 гектар ыһыы сирэ оһоһуллубута. Ол аата оччотооһу холбоһуктаах хаһаайыстыбаларын ыһыларын сири 64 бааһына механизацияламмыта. Улэ төлөбүрэ нагуранан уода. сизэмэн, этинэн, арыынан, отунан этэ. 1932-1933 с.с. биер гектартан ортоһунан 7,45 центнер туораахтаах культура үүнүүтэ ылыллыбыт. Ол иһинэ гааттан (барылаан) 4-4,5 центнери ылар эбиттэр. Ошон холбоһуктааһын түргэн тэтиминэн барытыгар МТС тэрилтэтэ улахан быһаарар оруолу ылыта. Кэлин ХТЗ,НАТИ, ЧТЗ трактордар кэлбиттэрэ. Оройун бастакы трактористарынан оччолорго Николай Винокуров, Иван Канин, Гаврил Соловьев, Афанасий

ааччылара эмиз элбэхтик уларыйбыттар. Илья Егорович Винокуров кэнииттэн Суздалов П.П., Егоров И.П., Петров В.К., Романов А.Н., Климчук В.Г., Баев Е.А., Куцов, Винокуров Д.Д. үлэли сылдыбыттар.

СХТ эстиэр диэри МТС саҕатан үлэлээбит механиктар, инженердэр, хааччыйар, атын араас үлэһиттэр, бастың үлэлээх трактористар, слесардар, монтажниктар, шофердар, электриктэр мин суруйбут кинигэбэр «Энсиэли хочотугар» уонна урукку сыллардаағы ыстатыйаларбар суньунан бары суруллан тураллар. 1958 сылтан Ыла урукку МТС - РТС массыналарга, трактордара, комбайнар колхозтарга атыһыламыттарга, кэлин совхозтар тэриллэбиттэрин кэниэ тыа хаһаайыстыбатын техникатын госуларственной былаан быһытынан ыһытыыга сөбүгэр сыанаҕа кэлэр буолбута, уматык-оһунохтуу уонна саппаас чаас үөһэттэн хааччыйар тэрилтээн суньунан толору хааччыйар буолан испитэ.

тэ аһыаан, улахан ночооттоох салаа буолбута. 1990 сылтан саҕалыы рыночнай экономикаҕа кириинэн сибээстээн совхозтар эстэннэр, техникалар «пай» быһыгынан чааһынай секторга ыһыллан СХТ кэлин олох да ыһыллар суолта киирибитэ. (ити туһунан «Энсиэли» хаһыат 2000 сыллаах 19.09.107 №-гэр, 21.09.108 №-гэр, 26.09.110 №-гэр бэчээттээн турар). Билигин улус үрдүнэн бааһынай хаһаайыстыбаларга, КП-ларга, УЧХозка уонна бириддиээн чааһынай хаһаайыстыбаларга төһө уонна х а н ы к маркалаах, ханнык мощностаах автомабыллар, трактордар, комбайнар баалларынын точнай учота суох. Ошон билигин төһө техникалаахпыт биллибит.

Билигин нэһиликтэринэн ыһыталаһан барыллаан көрдөххө тыа

хаһаайыстыбатынан дьарыктанар бары хаһаайыстыбаларга улус үрдүнэн грузовой автомабыллар (1988-1990 сыллаағы ахсынньы) 123 устуука, о.а. 70% онтон сүүрэрэ 50-чэ % эрэ, трактордар 245 устуука, онтон сүүрэр кыахтара 45 % эрэ, комбайнар 9 эрэ устуука, 56% онтон үлэлиир кыахтара 77% эрэ баар курдуктар.

Тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын оноруутунан, ордук бурдук, хортуоппуй ыһыгытын дьарыктаначчыларга Саха республикатын Президентэ М.Е.Николаев дьаһалынан тыа хаһаайыстыбатын уонна сортуопка Министэриститэтинэн Белорусияттан, Кытайтан лизинговай эргизинэн чирээс трактордар кэлтиилэр буолан бараннар сыаната, эмиз этэргэ дылы бириддиээн ыал кыайыан атыһылапат, кырата 15-30 эрэ ыал кыттыһан атыһылаһар кыахтаах, холобур биер «Беларусь» трактор 250 тыһ. солк., оттон кыра «Кытайскай» трактор 120 тыһ. солк., оттон ДТ трактор 400 тыһ. солк. тийэллэр диэн буолла. Ол иһин билигин эмиз били «Куһаҕан Ыал» нэһилиэтин 4 кыра артыалыгар И.Е.Винокуров этиитин курдук, хайа сатанарынан, кыалларынан сүбэлэһэн кооперациялаһы (холбоһуу) эрэ бардагына сатаныыһы дии саньыбын уонна баар техниканы ремонтнуур, суһал көмөнү огорор МТС, саппааһынан, уматыгынан хааччыйар службалаах, мастерскайдаах тэрилтэ олох аһыаҕа сыл иһинэн тэрилтэлэрэр баар буолуулар олох ирдэбилэ буолла быһыылаах!

Онон улус саҕа салалтата, ТХУ управленията И.Е.Винокуров төрөөбүтэ 105 сааһын уонна Намга бастакы МТС-ны тэриэбитэ 70 сыла туоларынан сибээстээн улахан сүбэ муньағы ыһыталаан, концертнай мероприятияе программа онорон кизн дьүүлгэ туруоран, бары күүһү түмэн ыһытабыллаах Ылдыаа эһэбит ыраағы өтө көрөн ыппыт үлэтин XXI үйэҕэ тилиннэрэн, МТС-ры тэриээн, сир үлэтин үрдүк таһымка таһааран улуспут экономикатын өрө көтөһөн норуоппутун аһынан-үөлүнэн, бэйэ бородууксуйатынан хааччыйыт!

Бу дьыаланы саҕа үөһэ үктээн туран олоххо киллэрээччинэн патриотическай өйдөөх-санаалаах, инники кэскилбит эдэр ыччаныт буолуохтаах. Эдэрдэр бачымы илиигитигэр ылын, иилээн-саҕалаан!

Т.ЗАМЯТИН,
РФ үтүөлээх экономикаһа,
СР НХ үтүөлээх үлэһитэ,
Нам улуһуну Ытык кинитэ

И.Е.ВИНОКУРОВ ААТЫНАН ХАТЫН АРЫЫ ОРТО ОСКУОЛАТЫН 60 СЫЛА

ОСКУОЛА ИСТОРИЯТЫТТАН

Быйылгы дьылга И.Е. Винокуров аатынан Хатын-Арыы оскуолата тэриллэбитэ 60 сылын туолла. 1940 с. кыһын Нам толорута суох орто оскуолатын учуутала Хоютанов И.С. «Куһаҕан Ыалтан» сылдьан үөрэнэр оһолор төрөһүттэригэр муньахха кэлсэ сылдьан манна бэйэтигэр оскуола аһарга этии киллэрбит. Ону өйөөн куораттан дьонутар күүлэйдии тахса сылдьар оччолорго Саха АССР совкомнаркомун председателин солбуйааччы И.Е.Винокуров «Бу эдэр учуутал ул саамай сөптөөх этиини киллэрдэ. Хайаан да оскуоланы астарарыт булгуччулаах» диэн бастакынан тыл эппит. Ону биһирээбиттэр.

Күһүнүгэр Райно «Куһаҕан Ыал» нэһилиэгэр начальнай оскуола аһылларын уонна бу оскуола сиэбиэдиссэйинэн Хоютанов Илья Софронович анаммытыт туһунан бирикээһэ тахсар.

«Мин ити бирикээһи тутуат Аппааны бардым. Онон совет председатели Стрелаловскай Сидор Герасимовичи, колхоз председатели Эверстов Егор Елисевиичи кытта кэспэтим. Кэспэһиппэр үөрэ түстүлэр. Саамай ырахан боһуруоспут хайа дьизэ ыһаахха сөбүн туһунан кэспэти буолла. Оскуола аһылларын туһунан кизээх колхозтаахтар уопсай муньахтара буолла. Онон сүбэлэһэн кулууп таһыгар турар дьизэ аһарга этилэр. Сарсынгытыттан төрөһүттэр кэлэн үлэлээбитинэн бардылар. Былааннаммыт үлэлэр 3-4 хоһукиһинэн туолулар. Икки саҕа оһох оһоһулунна, көрдүгөр быстылар, урукку хостору көтүрөн кылаас оһоһулунна, муостата көтөбүлүннэ. Күһүн отторго мас тастылар. Мин оройуонга кириэн Райно сибээсисэйэ К.И. Горохов председателлээх комиссияны ыһыран адалан оскуолабын туттардым» диэн ахтар И.С. Хоютанов.

Иньэ гынан 1940 с. күһүн баалаһынын 1 күнүгэр «Куһаҕан Ыалга» бастакы начальнай оскуола аһыллыбыта. И.Е.Винокуров 200 солк. харчынан уонна элбэх нагляднай пособиены ыһытан көбүлээбит.

Эһилигэр оскуола Маалыңкай баай дьизэтигэр көһөр. Бастакы учууталларынан Хоютанов И.С., Игнашев Г.П., Макаров С.Ф. үлэлээбиттэр. 1941 - 1942 үөрэх сылыттан Ленскэй начальнай оскуолата диэн ааттанар, онтон 1953 с. Хатын Арыы начальнай оскуолатыгар уларытан ааттаммыта.

1970 с. Хатын Арыыга орто оскуола саҕа дьизэ тутулан үлэҕэ кирибит. Директорынан Новгородов Владимир Иванович ананан 16 сыл устата күһүн-уоһун, өйүн-санаатын, сатабылын ууран туран үлэлээн республикаҕа биллэр бастың оскуолалартан биридэстэрэ бу-

оларын ситиспитэ.

Бу 60 сыл тухары төһөлөөк киһи үөрэнэн, үлэлээн ааспыта буолуой?! Оскуолабытыгар ол кэмтэн бүтүгүтэ диэри мындыр салайааччылар, дириң билиилээх учууталлар үлэлээн ааспыттара умнулубат. Ол курдук Анисимов В.В., Сивцев В.И., Горохов К.И., Васильев Е.Х., Степанов В.И., Эверстов Г.И., Заровниева Г.Е. уода. улахан махтаһынан, иһирэх тыһынан ахтыллаллар.

Ханнык баҕарар оскуола үөрэнээччилэрин ахсаанынан буолбакка кивилэр ситиһиллэринэн сураһыра диэн этэллэр. Биһиги оскуолабыт кизн тутта ааттыыр дьонноро элбэх: Иванов Д.С. - «Бочуот Знага» орден кавалера, суоплар, Эверстова М.Е. - ССРС Верховнай Советын депутата, учуутал, Баишева П.Д. - РСФСР наруотун үөрэтиритин туйгуна, учуутал, Бурнашева М.Н. - Саха АССР үтүөлээх учуутала, Эверстова Л.В. - Саха АССР үтүөлээх враһа, Зверева А.Н. - художниктар союзтарын чилиэнэ, норуот маастара, Евстафьев А.Е. - художниктар союзтарын чилиэнэ, наука кандидата, Дьокуускайдаағы художественнай училище преподавателя уода.

Билигин кэмгэ оскуола үүнэр көлүөнэни иитиэҕэ-үөрэтиэҕэ ахсаабат кыһамныгынын ууран үлэлиир-хамсыыр.

Бүгүңгү күн оскуолабыт 338 үөрэнээччилээх, 47 учуутал, оһиһигэр СР үтүөлээх учуутала Бурнашева М.Н., 11 Российскай Федерация наруотун үөрэтиритин туйгуна, 3 «Саха Азия оһолоро» Аан дойдутаағы фонда лауреаттара үлэлиилэр.

Оскуола төрдүс сылын үөрэх былаанын 16 варианынан, ол эбэтэр физика уонна нуучча тылын чаастара эбиллилээх программанан үлэлиир. 1998-99 үөрэх сылыттан валеологическай хайысханнан экспериментальнай үлэни саҕалаатыбыт. Үөрэх-иити системата 6 хайысханан аттарыллан ыһытыллар. Омук тылын эрдэттэн үөрэтии, валеология, ритмика, саахымат, дуобат, психология, информатика (8 кыл.) үөрэттиллэр. Сылын ахсын үөрэнээччилэр улусска, республикаҕа ыһытыллар дьаһалларга, олимпиадаларга, конкурстарга, быыстаккаларга кыттыыларга үрдүк.

Ити курдук, оскуола үлэтин-хаамытын туһунан төһөнү баҕарар холобурдуу туруохха сөп. Мантан куорсун ыланнар, кынат үүннэрэн тахсыбыт көлүөнэ дьон үбүлүөйүн бэлиэтиир итиллибит кыһалара, үөрөһүт учууталларын умнубаттар, иһирэх тыһынан ахталлар, истигиник ээрдэлиилэр.

И.М.ПЕТРОВА

БИИГИ ОСКУОЛАБЫТ

Быйыл биһиги оскуолабыт тэриллэбитэ 60 сыла бэлиэтэнэр. Кини Хатын-Арыы нэһилиэгэр Аппааны селиэнньэтигэр турар. Манна оһолор Искраттан, Кыһыл Дэрибинэттэн эмиз кэлэн үөрэнэллэр. Ыраахтан сылдьар оһолор интернакка олоролор. Интернет сибээсисэйинэн өр сылларга Оконешникова Елена Кирсановна үлэлээн кэллэ. Интернет 25 миэстэлээх. Билигин ыарахан кэмгэ оһолор манна оһолор абьраналлар уонна онно махтаһаллар.

Оскуолабыт директорунан Шадрин Афанасий Михайлович, завуһунан Гаврильева Екатерина Николаевна, тэрийээччинэн Сивцева Саргылана Ивановна үлэлиилэр.

Сылга биридэ президент талабыт. Билигин президентэмьт 10 кылаас үөрэнээччигэ Григорьева Катя, солбуйааччыта Эверстова Астара 9-с кылааска үөрэнэр. Оскуолабытыгар радиоүзел үлэлиир. Нэдиэлэ бүтүүтэ араас үчүгэй мероприятияелар ыһытылаллар.

Биһиги оскуолабыт сылаас, сырдык. Тохсунньу 5-6 күннэригэр оскуолабыт үбүлүөйүн бэлиэтиэхпит. Оскуола онно бэлэмнэнэр.

Настя ТИХОНОВА,
Хатын Арыы орто оскуолатын 9 кылааһын үөрэнээччигэ

НАЧАЛЬНАЯ ОСКУОЛА СЭБИЭДИССЭЙДЭРЭ:

1940-1942 сс. - Хаюотанов Илья Софронович;
1942-1943 сс. - Иванов Николай Петрович;
1943-1945 сс. - Анисимов Василий Васильевич;
1945-1948 сс. - Сивцев Петр Иннокентьевич;
1948-1951 сс. - Сысолятина Анна Ильинична;
1951-1952 сс. - Горохов Константин Иванович;
1952-1957 сс. - Васильев Ефим Кузьмич;
1957 - 1960 сс. - Степанов Василий Иванович;
1960 - 1962 сс. Мачахова Марфа Гаврильевна;
1962 - 1963 сс. - Давыдов Иннокентий Георгиевич;
1963-1964 сс. - Готовцева Вера Иннокентьевна;
1964 - 1969 сс. - Эверстов Гаврил Ильич.

ОРТО ОСКУОЛА ДИРЕКТОРДАРА:

1970-1986 сс. - Новгородов Владимир Иванович;
1986 - 1990 сс. - Кутяркин Виктор Гаврильевич;
1990 - 1995 сс. - Попов Реворий Герасимович;
1995-1999 сс. - Ядрихинский Семен Прокопьевич;
1999 с. - Шадрин Афанасий Михайлович.

ДИРЕКТОРЫ ҮӨРЭХ ЧААҢЫГАР СОЛБУЙААЧЧЫЛАР:

06.01.70 -17.08.70 -Саввин Николай Алексеевич;
1970 -1971 сс. - Алексеева Елизавета Михайловна;
1971-1976 сс. - Маркова Мария Иннокентьевна;
1976-1982 сс. - Попова Екатерина Михайловна;
1982-1991 сс. - Саввина Нина Семеновна;
1991-1993 сс. - Павлова Акси́нья Семеновна;
1993 - - Гаврильева Екатерина Николаевна.

ДИРЕКТОРДАРЫ ИИТЭР ҮЛӨБЭ СОЛБУЙААЧЧЫЛАР:

1970 - 1986 сс. - Кутяркин Виктор Гаврильевич;
1986 - XI/86 - Ноговицын Валерий Гаврильевич;
1986 - 1987 сс. Никифорова Татьяна Матвеевна;
1987 - 1990 сс. - Гаврильева Екатерина Николаевна;
1990 - 1991 сс. - Лукина Саргылана Ильинична;
1991 - 1992 сс. - Кириллина Диана Егоровна;
1992 - 1995 сс. - Никифорова Татьяна Матвеевна;
1995 - 1996 сс. - Охлопкова Мария Семеновна;
1996 - Сивцева Саргылана Ивановна.

СТАРШАЙ ПИОНЕР БАҢААТАЙДАР, ОҢО ХАМСААҢЫНҢЫ ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР:

1970-1971 сс. - Софронова Светлана Степановна;
1971-1972 сс. - Эверстова Елизавета Гаврильевна;
1972-1973 сс. - Терехова Наталья Егоровна;
1973-1974 сс. - Дьяконова Евдокия Николаевна;
1974-1977 сс. - Семенова Любовь Николаевна;
1977-1979 сс. - Иванова Елизавета Ивановна;
1979-1982 сс. - Федорова Ани́сия Егоровна;
1982-1983 сс. - Охлопкова Сарра Михайловна;
1983-1988 сс. - Винокурова Александра Афанасьевна;
1988-1990 сс. - Павлова Акси́нья Семеновна;
1990 сс. - Петухова Валентина Степановна.

УЧУУТАЛЛАРЫМ ТУНУНАН

Биһигини маанайгы кылааска Попова Екатерина Ивановна үөрөппүтэ. Бастагы учууталбыт иккис ийэ буолан бүөбүйдээн, көрөн-харайан ааргарга, суруйарга, суоттуурга үөрэтэн, улаатынгаран бэһис кылааска атарбыта.
Биһиги билгин улахан оскуола үөрэнэбит, элбэх учууталларга үөрэнэн биллини-көрүүнү ылабыт. Араас кружоктар, кылаас чаастара буо-

30 сыл анараа өттүгэр, ол эбэтэр 1970 с. тохсунньу ыйыгар Аппааны бөһүөлгэр өр кэтэһиллээх орто оскуола аһыллыбыта. Манна бастагы директорунан I Хо-мустаах орто оскуолатыгар үлэлиэ сылдьар Владимир Иванович Новгородов ананан кэлбитэ.



Владимир Иванович туох ханнык иннинэ оскуола иитэр-үөрэтэр базата хангырыгар, саҥа үлэлиэ кэлбит педколлектив биэр сыаллаах-соруктаах үлэлирин түмүгүгэ болгомотун уурбута. Ол курдук, 1971 сыл сайын 144 кв.м. иннээх оскуола мастарыскайа, нөҥүө сайын 72 кв.м. иннээх оскуола гарааһа хаһаайыстыбыннай ньыманан, үһүс сайын Саха АССР Министрдерин Советын үбүлээһининэн 12 квартиралаах учууталлар олорор уопсай дьиэлэрэ тутуллубута. Кэлин сылларга котельнай уларыта тутууга уонна оскуола түһүүтүн кэннинээҕи капиталнай өрөмүөнэ интернат-дизетин тутууга, котельнай тутууга утуу-субуу ыһтыллан элбэх өрүттэгэ үлэ барыта. Учүгэй материалнай база, коллективка үрдүк ирдэбиллээх салайы түмүгүнэн оскуола 1980 с. кабинетнай системанан үөрэтиигэ

ОСКУОЛА БАСТАКЫ ДИРЕКТОРА

кириини көрүү республиканской конкурсулар II мистэни ылан Саха АССР үөрэтин Министрствотун Бочуотунай грамотатынан, араас көрдөрөр, үөрэтэр пособиеларынан наараадаламмыта.

Владимир Иванович директордабыт сылларыгар оскуола педколлектива үөрэтэр-иитэр маастарыстыба өтгүнэн улаханньк бөһүргөбүтэ. Ол курдук, I РСФСР, I Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учууталлара, норуот үөрэтиитин туйгуннара, биридди методист-учуутал старшай учуутал иитиллэн тахсыбыттар, I учуутал «Бочуот Знага» орденынан, 3 учуутал ССРС медалларынан наараадаламмыттар. Оскуола дирекцията олохтоох совхоз дирекциятын кытта үтүө сыһыаннаахтык үлэлээн совхоз оскуола 100 га оттонор хoduһаны, 50 га хортуппуй ыһыллар бааһынатын сыһыарбыта. 1982 с. совхоз оскуола тэрийэр үлэ-сынналан лардырын тутан бизрбитэ. 1981-83 үөрэх дьиэлэр оскуола хортуппуй үүннөрү биригээдэтэ РСФСР тыатын сирин оскуолаларын куота-

лаһытыгар II-с мистэни ылан РСФСР үөрэтин Министрствотун Бочуотунай Грамотатынан уонна «Москвич» массьынанан биризмий-элэммитэ. Владимир Иванович оскуоланы салайан олорут кэмнэригэр оскуола материалнай базата бөһүргүүрүгэр, оччолорго Совмин председателэ Охлопков Н.С., кини солбуйааччы Миколоюност В.С., Межколхозстрой начальнига Васильев А.И. совхоз директора Алексеев С.С. улахан өнөлөрүн, өйбүллэрин, көмөлөрүн билгитин да махтана саньыр.

Өр сыллаах сыралаах үлэтин партия уонна правительство үрдүктүк сыаналаан «В.И.Ленин» төрөөбүтэ 100 сылыгар үлэҕэ ситиһиитин иһин», «Онус пятилетка кыайылылааҕа», «1973 с. социалистической куоталаһы кыайылылааҕа», «Үлэ ветерана» медальынан, «Норуот үөрэтиитин туйгуна» знагынан наараадаламмыта.

20 сыл устата сыратын-сылбатын бизрбит оскуолатын тулатын силгитили үүммүт мастара, киниэхэ иитэн-үөрэтэн олох киэн аартыгар атаарбыт хас биридди үөрэнээччитин санаталлар.

Н.САВВИНА

ОСКУОЛА - ИННИКИ ОЛОХПУТ ТҮСЧҮТЭ

И. Е. Винокуров аатынан Хатын-Арыы орто оскуолатын 10 кылааһын үөрэнээччилэрин суруйууларыттан

Биһиги оскуолабыт биэр дойдулаахпыт биллиилээх государственной деятель И. Е. Винокуров аатын сүгэр. Мин оскуолабын олус дьэн сөбүлүүбүн. Оскуола суох ханна тийиэхпиттэй? Хайдах үөрэхтээх дьон буолуохпугуй?

Оскуола - биһиги иккис дьэбит. Күммүт улахан агарын оскуолаҕа барыбыт. Онон биһиги туспугутар сырларын бизрэр күндүтүк саньыр учууталларбыт биллигэ-көрүүгэ такайаллар.

МАЛЫЦЕВА ВЕРОНИКА

«Күн сире сырдатар, үөрэх киһини сырдатар» дьэн өс хоһоону мээһэҕэ этилибит. Үөрэхпит - «бараммат баайбыт». Билгити ырахан олоххо үөрэхтээх, идэлээх эрэ киһи сатаан олорут үйэтэ кэллэ. Үөрэҕэ суох киһи үлэтэ да, хамнаһа да суох буолар. Кини олохтон хаалан, устунан, куһаҕан дьялыкка сыстан барыан сөп. Онон кыһаллан үчүгэйдик үөрэнээххэ наада.

ПАРНИКОВА ПОЛИНА

Мин II кылааһы бүтэрдэхпинэ НПУ-га дизайнер үөрэҕэр кириэхпин баҕарабын. Бэйэ сөбүлүүр идэтин баһылыр наадаттан, эрдэттэн ол хайысхаҕа биллини чинэтиэххэ наада. Билгити мин алгебра, черчение, нуучча тылын куруһуоктарыгар сылдыбын. Ити предметтэргэ ордук бэлэмнээх буолуохпун наада.

ДОРОМОНОВ ЮРА

Оскуолабыт быйыл 60 сааһын бэлиэтир. Ытыллар араас мероприятиелар, предметнэй олимпиадалар, спортивной күрэхтэһиллэр онно анааллар.

ГРИГОРЬЕВА КАТЯ

Киһи аан маннайгы үөрөспит учууталы ханан да умнубат эбит. Мин маннайгы учууталым Дьяконова Мария Афанасьевна. Кини биһигини бэйэлэрин өрлөрүн курдук бүөбүйдээн, иитэн таһаарбыта. Хомойуох иһин, күндү учуулабыт билгитин суох. Кинини биһиги улахан махталынан, өрүү өйдүү сылдыахпыт, хаһан да умнуохпун суоҕа.

ПОПОВА МОТЯ

Мин маннайгы учууталым Попова Екатерина Ивановна. Кини урок кэнниттэн хаалларан куруук дьарыктыыр, ыарырдьарбар көмөлөһөр этэ. Мин ону махтана саньыбын. Биһиги байэбит кыһаллыбаппыт, аахайбакка хаалларарбыт элбэх. Онук кэмэлдиини туоратыахха, үөрэх наадалаарын өйдүөххэ наада.

АММОСОВА МАРИНА

Олох киэн аартыгар үктэнэргэ, общество мистэтин буларга киһиэхэ туох көмөлөһөрү? Биллэн турар, оскуола. Оскуола - инники олохпун түсчүтэ. Оскуола... Бу тылга хас биридди киһиэхэ кэрэ, үтүө өйдөбүл иһиллэр. Үөрэнэр кэмгэ устата киһи олоҕу көрүүтэ уларыйар, үчүгэйи-куһаҕаны араарар буолар. Оскуолабыт өссө ситиһиллээхтик үлэлиэн баҕарабыт.

ОКОНЕШНИКОВА АЛЕНА

Киһи мээһэ олох эрэ олоро төрөөбөт. Кини үөрэхтээх, культурулаах, үлэһит, дьоллоох буолуохтаах.

ПЕТУХОВ САША

Мин учуутал буолуохпун баҕарабын. Учутал оҕолору таптыр буолуохтаах, мөлхөх үөрэнээччигэ көмөлөһүөхтээх. Орлору кэрэҕэ, үтүөҕэ, үрдүккэ талаһынарарыахтаах.

ИВАНОВА МАША

Күн-дьыл түргэнник ааһар эбит. Биһиги номнуо онус кылаас астар буоллубут. Аны биэр сылынан оскуоланы бүтэрэхпит, олох киэн аартыгар үктэнээхпыт. Күндү учууталларбыт, эһиги биһигини үөрэхтээх, үчүгэй дьон буола улаатарбыт туһугар бары күүскүтүн уурабыт. Эһиги эрэлгитин толорорго кыһаллыахпыт. Оскуолабыт чизин түһэн бизрэхпит суоҕа.

Вася ПАВЛОВ

Бэчээккэ бэлэмнээтэ
Е. М. ПЕТРОВА

1967 с. институт филиалыгар үлэлиэ кэлэрбэр М.Е.Охлопкова Суорун Омоллоону кытары грамотаҕа саналы үөрэтэр буукубаар бырайыагынгон Нам, Чурапчы оскуолаларыгар бэрэбизркалиэ сылдыар этилэр. Саҥа буукубаар биллилээх учуонай Д.Б.Эльконин үөрэтинэн салайтаран саха тылын дорҕоонун уратыларын учуоттаан онгоһуллубут буолан чачын научнай төрүттээх этэ. Мин «Начальной кылаастарга төрөөбүт тылы үөрэтии методиката» дьэн темалаах буоламмын эксперимент ытар учууталлар уроктарыгар элбэхтик сылдыар буолбутум. Оноуоха хара бастакыттан Хатын Арыы оскуолагын учуутала Елена Кирилловна Попова уроктара барыларыттан туох эрэ

тахсыбыта.
Елена Кирилловна миехэ дьынээх соавтор буолбута. Сабыс саҥа учебнигы илвигитэр тутан ис дууһатыгтан астынан үөрэн мичилийэ турура билгитин да харахпар бу баар курдук. Иккиэн даҕаны улаханньк үөрдүбүт этэ, быһыыта. Миеһэ эмиз аан бастагы боччумнаах үлэм бэчээттэнэн тадыстаҕа дии. Ити курдук бастыҥ учууталлары айар үлэҕэ сыһыарар баҕа санаам олоххо кириэр барбыта.
Төһө эмэ сыл ааспытын кэннэ эргитэ санаан көрдөххө, ити билгитин өҥү үөрэххэ көбүлүүр араас ньымалары Елена Кирилловна өссө оччотобуга олус үчүгэйдик туттар эбит. Ол иһин буолуо, кини кылааһын оҕолоро харахтара чоһулуһан,

КҮНДҮТҮК САНЫЫБЫТ

дыкти уратылаах буолан кестүбүттэрэ. Кини саҥа буукубаарынан үһүс сылын үлэлир буолан саҥа ньыма ымпыгынычымпыгыны үчүгэйдик билбит этэ. Ол сыл түмүгүнэн ортолорго ортотунан мунуутуҕа 53 тылы аахпыттара, 40-ча тыллаах диктаны бары кэрэптэ «4», «5» сыанага суруйбуттара. Оччолорго ити сөбүмэр ситиһини этэ. Тоҕо диэтэххэ, П.Н.Самсонов өһөнүөр дааннайынан ааҕы түргэнэ маннайгы кылааска үтүс оскуола-ларга ортотунан нэһиллэ 11 эрэ тыл буолара.

Саҥа буукубаар грамотаҕа үөрэтини Саҥа дьылы көрсө бүтэрэр кыагы бизрбитэ. Онон сибээстээн филиал салалтата миехэ маннайгы, иккис кылаастарга «Саха тыла» учебнигы бу буукубаар салгытын курдук саналы оҕорорго сорук туруорбута. Ону өр толкуйдуу барбакка Елена Кирилловна кыттыһан оҕоруох диэбиппин үөрүүнэн ылыммыта. Ити кэмгэ саҥа учебник матарыйаалын мин торумнуу сатыы сылдыар этим. Онон кыһынны өрөбүл кэнниттэн тутта саҥа учебник эрчиллиилэр бырайыагын урокка үөрэтэн көрө-көрө, хас биридди тылыгар тийэҕ ырытан-чочуйан барбыппыт. Ойууларын, схемаларын иккиэн толкуйдаан биэр санааҕа кэллэхпитинэ «Чэ, сөп, ити курдук бардын», - дьэн буолара. Быраабылалары кайдах эттэххэ, өрлөр ордук өйдүүлэрин эмиз урокка кэтээн көрөн билэрбит. Уопсайынан В.В.Занков академик сайыннарылаах үөрэтиитин туһана сатаабыппыт. Ол курдук үлэлээн иккис сыл бүтүүтүгэр учебникпыт бэлэм буолбута уонна 1970 с. күһүн

уроокка киһи сөбүөх курдук актыыбынай, чоһуо буолаллара. Ханньк баҕарар быраабыланы хайдах өйдүүлэринэн холкутук быһаараллара, бэйэлэрин да, дьоннорун да тустарынан, тугу көрбүттэрин-иститбиттэрин иннибиккэ кэспииллэрэ. Сорохтор туох эрэ дьэн бэйэлэрин санааларын кыбытан, тойонноон соһуталлара. Оччолорго маннайгы кылаас оҕотуттан онугу ким да күүспэт этэ. Комментарированнай суруйууну оҕолор бэйэлэрэ салайан ыталлара эмиз дыкти этэ. Үөрэх дьыла бүтүүтүгэр өйтөн кыра кэспээни айан суруйууга куоталаһыы бөҕө буолара.

«Педагогика сотрудничества» дьэн сураҕа да иһиллэ илигинэ ити саҥа сүүрэн сорох ньымаларын Елена Кирилловна бэйэтин үлэтигэр уруттаан туһаммыт эбит. Көхсүнөн таайан манньк гынаахха үчүгэй буолуо дьэн. Холобура, биэр эмэ оҕо санаатын этэри гынаабына кылаас бүтүгүнүгэ тохтоон суолта бизрэн, чуумпуран истэрин бастаан кини уроугар көрбүтүм. Өссө ол өр сөпкө дуу, сыһа дуу эпиттин сыаналыы түһэн ааһалларын. Санаалара аахсылларыттан, учууталлара, доһотторо убаастабыллаах сыһыанарыттан оҕолор сүргэлэрэ көтөүллэр быһыылааҕа. Ол курдук хас урок аайы сыана иһин буолбакка, билли иһин охсуһар дьаныардаах үлэ барара. Манньк урокка, биллэн турар, ким даҕаны атынга аралдыыбат. Бастыҥ оҕолору бытааннык өйдүүр оҕолорго сыһыартаан, «учуутал» онортоон ылары Елена Кирилловна эмиз бэркэ сатыра. Кини куруука: «Өр методиката оҕо түргэнник тийи-

эр. Итинтигэлэрин бэйэбинээҕэр ордук өйдөтөллөр ээ», - дии-дии күлэр буолара. Ити курдук кини хас эмэ сыл маннайгы кылааска идэтигэн үлэлээбитэ. Кини үөрөспит оҕолоро үрдүкү кылаастарга бары үчүгэйдик үөрөнэллэр эбит этэ. Ордук төрөөбүт тылга «4», «5» эрэ сыананан.

Елена Кирилловна киһи быһыытынан үтүө-мааны майгытын бизиргэ үлэлээбит доһотторо, үлээннээхтэрэ, доһо-сэргэтэ хайаан даҕаны өйдүү-саньы сылдыар буолуохтаахтар. Оттон миехэ кини туһунан кыра даҕаны кыһырпах сыстыбатах, ис-иһиттэн сырдыгынан сыдыаай сылдыарып-ыраас дууһа-лаах, киһи киэнэ кэрэтэ, чаччы айыллаттан айдарылаах дьыннээх учуутал, үйэтин тухары үчүгэйи эрэ онорорго ананан төрөөбүт курдук наһаа нарын, сыгытары-майгылаах, сайаҕас санаалаах, саха дьахтарын киэнэ мааныга этэ дьэн өйдөбүл хаалбыт.

Мин соавтор онгостубут учууталларбыттан толорумтуотунан, үлэҕэ дьулуруунан, толкуйун тобула охсорунан Елена Кирилловна биэр бастыҥнара этэ. Ол иһин кинилини куолаан оҕорбут учебникпыт алта төгүл хат-хат бэчээттэнэн тахсыар диэри мэлдьи бизиргэ үлэлээн алтыһа сылдыабыт сылларбын олус күндүтүк саньыбын. Түмүккэр этиэм этэ, Елена Кирилловна кылгас да буоллар, олорон ааспыт чавылхай олоҕо үүнэр көлүөнэ учуутал бүппэт түбүктээх үлэтигэр мунгура суох таптал үтүө холобура буола туруон баҕарабыт дьэн.

И.И.Каратаев,
филологической наука
кандидата.

Саха АССР оскуолаларын
үтүөлээх учуутала

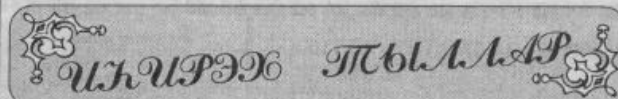
лаллар. Билгитин сэгтис кылаастарбыт. Валеологической оскуола буолан, кэтээн-көрүүгө уолаттар уонна кыргыттар кылаастарын араардылар. Кыргыттар кылаастарын салайааччытынан Маркова Лидия Афанасьевна, онтон уолаттарга Саввина Нина Семеновна ананнылар.

Проня КОРЯКИН,

Хатын Арыы орто оскуолатын 7 «Б» кылааһын үөрэнээччитэ

«ЧЭ ЭРЭ, БАРЫ ИЛИБИТИН КӨТӨХТҮБҮТ»

РЕСПУБЛИКА 100 ХАРАХТААХ ДУОБАККА ЧЕМПИОНАТА



Ахсынньы 16 күнүгэр «Сардага» кинотеатрга эдэр артыыстар Сайылына, Рустам Хон, «Х-ур» бөлөх солиһа Антон, Люба Готовцева уонна Альберт Находкин кэлэн кэнсиэрдээн аастылар. Үчүгэй ырыаны, музыканы истэн дуоһууларын аарылар.

быһытынан эстраднай ырыа киһи сүрэхин кистэлэнгин, тапталын туһунан этиллэр. Итиннээх эмиз айым-ныһаах сыйһан наада. Люба Готовцева бэйэтэ хоһоон суруйар, оһон тылы - өһү баһылаабыт киһи быһыгынан көрөбүн. Ол курдук киһи «Хаар» ырыата

Кэрэ эйгэтигэр

атрга эдэр дьон кэлэн муһунулар. Бастаан көрдөхкө күн аайы буолар мероприятие курдук. Ыт төбөтө төкүнүйэр суоллаах буоламмыт куорат артыыстара биһизэх элбэхтэ кэлэн кэнсиэрдир буоллулар. Оһонто сылыктаан көрөр буоллаха куоракка эстраднай шоу-бизнес аһагар туран эрэр курдук. Ол эрээри шоу-бизнес эйгэтигэр мээһэ киһи кирибэт. Сага ырыаһыт таһарыгар ыарахан буолан киһиэхэ үп-харчы эрэ буолбакка, талаан эмиз наада. Конкуренция үөскээн урут монополист буолбут ырыаһыттар дохуоттара аччылар. Оһон, ким үчүгэйдик ылыһыр ол дохуотура кэмэ кэлэн эрэр. Артыыстар хамнастара кэнсиэртэн кирибит дохуоттан аарылар. Аһыннык эттэххэ, киһилэр хамнастарын биһиги көрөөччүлэр буоларбыт быһыгынан быһаарабыт. Ол аһа артыыстарбыт ырыаны хаачыстыбалаахтык толоруго кыһаныхтаахтар дьон түмүккэ кэлэбит. Хаачыстыба сайдар, репертуар куруурун сагардыллар эрэ буоллаһына кэнсиэрдэргэ үгүс дьон сылдыһан сөп. Кыһастык эттэххэ, ким сатабылаахтык ылыһыр даһаны ол ордук хамнастанар, ити дьыгнээх шоу-бизнес төрүт сокуона дьэхпин баһарабын.

Уһус ирдэбилиһэн артыыстааһын буолар. Рустам Хон уонна «Х-ур» бөлөх солиһа Антон кимнээһэр ордук хамсанан-имсэнэн биэрдилэр. Киһилэр иккиһэн тустуһунан суоллаах - истээх ырыаһыттар, ол таһаастарыттан да көстөр. Антоммут тас көрүгэ уларыбыт, уойбут, олох даһаны рок-н-ролл хоорулугар Элвис Преслига маарынаабыт. Ырыаларын ис хоһооно, музыката, бэйэтин тас көрүгэ, хамсаньыта барьта биһиргэ дьүөрэлэһэлэр.

Дьону кытары ордук Антон уонна Сайылына көпсэтэлэр. Бу эмиз үчүгэй. Көрөөччүлэрдийн ис - кирибэх сыйһанга тийиһин баһарар буоллаһына артыыс киһилэрдийн сатаан көпсэтиэхтээх дий саныбын. Биһиртөн биһир ырыа тохтоло суох кутулан барьылар киһини сылатар, ол иһин артыыс киһини көпсэтэ сатыра тухтааһар да астык буолар.

Наар үчүгэйи эрэ суруйан таһыстын дий саныаххыт. Киһи үчүгэйгэ эрэ үөрэнэһинэ олоһор - дьаһага, үлэтэ-хамнаһа сайдар. Идэтиһиби ырыаһыт дьон наһарыһаньытын билэхтээх, көрөөччү болгомтотун тардар туһугар ырыаны хаачыстыбалаахтык толору сатыахтаах. Бу мин эрэ ирдэбилим буолбатах. Дьон туһугар кыһалла сатаан ылыһыр ырыаһыт эрэ аһа - суола симэлийбэт. Эбэтэр мин сыйһабын дуу?

К.ЧЕРЕПАНОВ,
көрөөччү

Дьокуускай куоракка ахсынньы 13 күнүттэн 20 күнүгэр дьэри үйэ бүтэһик чемпионата 100 харахтаах дуобакка буолан ааста. Чемпионат хаһаангытааһар да эр да дьонго дьахталларга да күөстээх састааһааһын уратыланна. Ол курдук эр дьонго бастакы лигаһа 36 оһоньоочу кытыһна. Биһиги улууспуттан 6 дуобаччыт кытытытыттан уоллаах аһа Олег уонна Аполлон Охлопковтар үрдүк ситиһиһилэннилэр, ол курдук утарыһан II уонна III миэстэлэри ылан грамоталарынан наһарадаланьылар, харчыһан бириэмийэлэннилэр уонна эһиһил чемпионатка үрдүк лигаһа оһоньуур быһаабы ылылар.

Оһонто, эр дьонго үрдүк лигаһа үгүстэрэ «сулустар» 14 буолан кытыһылар: спорт биэс маастардара, аһыттар бары кандидаттар күрөс былдыастылар. Күрөхтэһии түмүгүнэн Россия биһир күөстээх маастара Василий Кычкин 11,5 очколаах холкутук бастаата уонна чемпион жетонунан, Грамотанан наһарадаланна, саа биһиис ылла. Киһи кэнниһэн бу көрүгнэ улахан кылааты киллэриһибит маастар Валерий Хорин уонна Чурапчы интернат-оскуолатыттан маастарка кандидат Миша Сивцев эһил-тэһил таһыстылар. Миша Сивцев коэффицента арыһы үрдүк буолан иккиһи ылла. Валерий Хорин үһүс миэстэ буолла.

Сахалартан бастакыһан 100 харахтааһа кыра саастаах уолаттарга Россия икки, 64-кэ Аан дойду икки төгүллээх чемпиона, СГУ иһинэн математическай колледж 9-с кылааһын үөрэнээччитэ Коля Стручков 8 очколаах төрдүс миэстэн, эмиз итиччэ очколаах спорт маастара Николай Кычкин бөһиһ, 7,5 очколаах Чурапчыттан Слава Варламов

(КМС) алтыһ, биһиги улууспут кэскиллээх дуобаччыта, Нам орто оскуолатын үөрэнээччитэ Вася Прокопьев сэттис миэстэ буолла, кыаһын арыһы ситэ туһаммата.

Дьахталларга үкэһ оскуола оһолоро оһоньоотулар. Быһыл от ыйыгар буолбут Россия чемпионатыгар уон иһигэр кирибит Чурапчы интернат-оскуолатыттан сылдыһар Дуһа Постникова (КМС) 11,5 очкону ылан чемпионнаата. Иккис миэстэһи 11 очколаах Россия чемпионатка маастар Александра Буришева буолла. Үһүкэ Чурапчы интернат-оскуолатын 8 кылааһын үөрэнээччитэ Италияһа буолбут Европа чемпионатыгар кирсэһ бириһистээх миэстэһи ылыһыт Ира Платонова таһыста.

Үйэбит бүтэһик сыла саһа дуобаччыттарыгар өрөгөй аргыһтаах аһан эрэрэ, ордук солбуктар ситиһиһилээх оһоньуулар киһини үөрдэр. Ол курдук Санкт-Петербурга буолбут Россия чемпионатыгар Саһа сиһин оһолоро сэттэ бастакы миэстэһи ылыһытара, оһор истэригэр баар Нам орто оскуолатын үөрэнээччитэ Вася Прокопьев, Италияһа буолбут Европа чемпионатыгар Россия хамандатыгар кириһэр Степа Данилов, Ира Платонова, Наташа Шестакова бириһистээх миэстэлэри ылыһытара. Оһонто Гаврил Колесов Одессаһа буолбут Аан дойду чемпионатыгар 32 дуобаччыт кытытытыттан (о.и. 12 гроссмейстер, аан дойду биэс чемпионнаар, аан дойду тааһы кылаастаах биэс маастар) эмиз бастаан таһыста, Аан дойдуһа үһүс төгүлүн чемпионнаата. Биһиги Саһаһа сиһин чаһылаһай дуобаччыттарыгар көлөр үйэһ өссө да үрдүк ситиһиһилэнэллэригэр баһарыаһын!

Р.ЕГОРОВА,
спорт маастара.

Күдү кэргэммин, ийэбитин, эбээбитин, балтыбытын, эдьийбитин Нам I-кы №-дээх оскуолатыгар үлэһир Саһа Республикаһын үгүөлээх учууталын. Нам с. Ыт кыһитин **ПЕТРОВА Мария Алексеевна**, ойор күһүлээһ, орто дойдуһу көрбүтүн орубуна 60-с сыһын туолбут кэрэ-бэлиэ күнүнэн эһэрдэлиһибит. Эйиэхэ чэһиһэн чэбдик доруобуйаны, үлэһэр дьон-сэргэ ытыктабылыһан арчыһанан үтүмэн ситиһиһилэри, аймаһ-билэ дьон-гун, оһолорун, сизингин үөрдөн уостары билиһмэт уһун дьоллооһ олоһу оһолоргор ис сүрэхпититтэн баһарабыт!

Кэргэһиһ, уолуһ, кийиһитиһ, сизиниһ уонна бары аймаһтарыһ

Күндүтүк саныһыр учууталыбытын, кылааспыт салайааччытын **МАКСИМОВ Макар Павлович** 70 сааскын туолбуккунан, үүммүт сырдык үйэһэн, Саһа Дьылыһан иһиһтик-истинник эһэрдэлиһибит. Үтүө сүбэһинэн таһайан биһигини үлэттэн дьолу буларга, дьонго-сэргэһ туһалааһ буоларга, үтүөһ-кэрэһ тардыһарга үөрэппиккэр сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүһэн туран маһтананыһыт.

Оһолорун, сизинниһ, кэргэһиһ Елизавета Прокопьевна таһталларыһан араһаччыһанан үөрүүн үкэһэтин, үйэһ уһаатын дьен алгыһыбыт.

Нам орто оскуолатын 1967 сыллааһы 10"б" кылаас коллектива

МАХТАЛ

Таһталлаах оһобут, сиюһмит 4 саастаах Дима Новгород Нам балыһыһатыгар бүүрэ аһаастаан ыарахан туруктаах сытһаһа, алтынны 27 к. республика оһо медицинскай центрыгар кириһэн эмтэнэригэр быһаччы көмөлөспүт ытыктыһыр дьоммутугар Егор Михайлович Ларионовка, күтүөһпүтүгэр Николай Гаврильевич Корниловка, республика глаһнай педиатрыгар, транспорһын энкилэ суох көмөлөспүт Хаһаһатта орто, саһа-французскай оскуола директордара Габышев Григорий Федоровичка, Эверстов Василий Иннокентьевичка, олохтооһ баһыһыкытыгар Заһаров Николай Дмитриевичка, күтүөһпүтүгэр Румянец Тимофей Дмитриевичка, оһобутун куоракка арыһаллаһн киллэрибит эмчиттарбитигэр - ыһса ыалытыгар Любова Евтропьевна Охлопковаһа, балтыбытыгар Варвара Андреевна Ивановаһа, оһобут искусственай бүүрэгэ холбоһон сытһаһа икки төгүл хаан биһирбит сүүрбэччэ доһардыгыгар; олохтооһ оскуолаһар коллективтарыгар, 2 №-дээх детсад үлэһиттэригэр, педучилиһе студенаһарыгар, көрдөһүүбүтүн ылан кэлбит биһир дойдулааһарытыгар. Намга, Хаһаһаттаһа оһолор бары аймаһтарытыгар, таһарыстарытыгар куоракка эдьийбитигэр Суздалова Мария Григорьевнаһа, Корнилова Анна Петровнаһа, күтүөһпүтүгэр Андрей, балтыбытыгар Вика Куһеминаһа оһобут ыарахан туруктан таһсан, үтүөрөн, киһи-һара буоларыгар күөһ-көмө, тирэх буолбуккутугар истиг-иһирэх маһталытын тирэдрэбит!

Эһиги үтүө көмөһүтүнэн, амараһ санааһытын уонна дьоһуннаах оһоһу аналлаах эмтэнэр киһинээх эрэ буолаһмыт, Димаһытын кытта биһиргэ Саһа Дьылы, саһа үйэһи көрсөр дьоллооһуһу!

Убаастабыллаах бар дьоммут, эһигини саһа дьылыһан муһугра суох маһтанан туран истинник эһэрдэлиһибит. Саһа үйэһ үлэһ саһа ситиһиһилэри, бастын үөрэһи, үтүө доруобуйаны, дьолу-соргуну байыһылат олоһу баһарабыт!

Эһэрдэһи кытта Дима, Женья, Слава, Ольга, Наташа, Сардана, Дмитрий Дмитриевич, Ольга Ивановна Новгородовтар

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

Хаһаһатта кырдыһастарын сэбиэтэ 2001 сылға тохсунньу 9 күнүгэр күһүс 2 чаһаһан «Түһүлгэ» сыһыһалаһн киһинигэр «Күөх уокка» Хаһаһаттаһтан төрүттээх оһо, эдэр саастарыгар оһо үөскэһит кырдыһастары Саһа үйэһи көрсө, оһо саһа саһаһа, иһниһиһи тымыкыһтанан көрө, кэлэр кэһи түстүү, кыра ыһык сыһыстаах кэлэн дуоһуһа сыһыһанан, сэһэргэһэн, сэргэһсийөн бараһыгыгар ыһырабыт.

Массыһна 13 чаһаһан улуус дьаһалтатыттан барар. **Кырдыһастар сэбиэттэһэ**

<p>Күндү бырааптыт, убайыт, 11 Хоһустаах олохтооһо</p> <p>ОКОЕМОВ</p> <p>Иннокентий Николаевич хоһолтолохтох элбүтүнэн кэргэһиһ, оһолоругар, эдьийдэригэр, бырааттарыгар дьирин кутурбаммытын тирэдрэбит.</p> <p>Наһтан Николаевтар</p>	<p>Кийиһиппигиһэр, саһаспытыгар Туйвараһа, балтыбытыгар Айталыһа таһтыһыр кэргэһ, аһалара</p> <p>ГОГОЛЕВ</p> <p>Юрий Алексеевич аһсынны 30 күнүгэр ыарахан ырыһыттан элбүтүгэр дьирин кутурбаммытын билэһрэбит.</p> <p>Убайа, саһаһа, балтыһара</p>
<p>Модут нэһилиһин дьаһалтата, агрооскуола коллектива дьаһалта баһыһын солбуһааччы Чирков С.И., агрооскуола директору науһнай үлэһэ солбуһааччы Чиркова Г.Н., оһук тыһын учуулаһа Осипова А.Н. уонна киһилэр дьис-кэргэһтэригэр эдьийдэһэр дьокуускай куорат олохтооһо, врач</p> <p>МЕСТНИКОВА</p> <p>Туйвара Федотова ыараханньык ыалдыһан элбүтүгэр дьирин кутурбаммытын тирэдрэбит.</p> <p>Модут нэһилиһин дьаһалтата</p>	<p>Модут нэһилиһин дьаһалтата, ветеранаһын сэбиэттэһэр тыһыл ветерана Терехова Екатерина Потаповна уонна киһи бары оһолоругар, б/х баһыһа Терехова П.Е., дьаһалта спеһиалиһа Терехова К.А. күһүттэһэр, Гоголева Т.Е. кэргэһ, оһоһугар таһталлааһаһалара</p> <p>ГОГОЛЕВ</p> <p>Юрий Алексеевич үһүн ыарахан ырыһыттан күһиһириттэн барыһыһан дьирин кутурбаммытын тирэдрэбит.</p> <p>Модут нэһилиһин дьаһалтата</p>

УЛУУС ЫЧЧАТЫН САНА ДЬЫЛЛААҔЫ ПОТЕРЕЯТЫН СҮҮЙҮҮЛЭРЭ

Дьаһалта ыччакка отделин тэрээһининэн 2000 сыл аһсынны 30 күнүгэр «Сардага» кинотеатрга ыччат саһа дьыллааһы лотереята оһоньоһо. Оһоһа сүүйүүһу ыһтар тираһнай комиссия манньык сүүйүүлэр түбэһиттэриһн быһаарда:

- № 274 - набор стаканов
- № 61 - видеокассета
- № 344 - фонарик
- № 143 - набор отверток
- № 275 - набор ножей
- № 045 - автомобиль игрушка
- № 011 - видеокассета
- № 422 - серебряная цепочка
- № 375 - часы кварцевые
- № 177 - картина настенная
- № 191 - видеокассета
- № 226 - шампанское
- № 065 - фотоаппарат
- № 515 - шампанское
- № 243 - фонарик
- № 203 - видеокассета
- № 029 - набор стаканов
- № -066 - часы кварцевые
- № 441 - серебряная цепочка
- № 071 - магнитола «Sony»
- № 016 - видеокассета
- № 455 - шампанское
- № 342 - панно
- № 469 - картинка
- № 080 - фонарик
- № 246 - часы кварцевые
- № 104 - фонарик
- № 260 картина
- № 371 - шампанское
- № 497 - шампанское
- № 329 - торт
- № 144 - видеокассета
- № 086 - часы кварцевые
- № 007 - торт
- № 506 - торт

- № 168 - шампанское
- № 401 - картина
- № 192 - видеокассета
- № 038 - часы кварцевые
- № 057 - шампанское
- № 139 - фонарик
- № 213 - часы кварцевые
- № 230 - торт
- № 175 - видеокассета
- № 429 - телевизор
- № 255 - торт
- № 518 - шампанское
- № 073 - торт
- № 137 - видеокассета
- № 533 - часы кварцевые
- № 118 - шампанское
- № 257 - участок с. Нам
- № 004 - шампанское
- № 082 - часы кварцевые
- № 295 - подвеска серебряное с горным хрусталем
- Спонсорская Намского УлусПО:
- № 150 - паевая книжка и дисконтная карта в размере 10 %
- № 378 - паевая книжка и дисконтная карта в размере 10 %
- № 081 - паевая книжка и дисконтная карта в размере 10 %.

СҮҮЙҮҮЛЭР-ГИТИН УЛУУС ДЬАҔАЛТАТЫН ДЬИЭТИН 307 НҮӨМӨРДЭЭХ КАВИНЕТЫТ-ТАН ХАҔЫАККА ТАХСЫЫТ КҮНҮТТЭН НЭДИЭЛЭ ИҔИНИНЭН КЭЛЭН ЫЛЫН

РЕДАКТОР СОЛЬ. Г.К.ЭВЕРСТОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционной издательской система — 21141

Тэриһэн таһарааччылар: СР Правительствота, Нам удуһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маасабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннаһын туһуһуну контуруоллуур уонна регистрациһыһыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар регистрациһаһыт үөһэрэ — **0085.**

Сурукка ааккыһын-суолугун, үлэһитин, дьыһит аадырыһын чопчу ыһыһ. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биһир буолбат.**

“ЭНСИЭЛИ” - Нам улуһун хаһыата.
678380, Саһа Республикаһа, Нам с., Октябрьскай уул. 1.
E-mail: editor62@sakha.ru

Таһыһыһна уонна таһыһыһна «Энсиэли» хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар. Хаһыат Дьокуускайга «Саһаполиграфиздат» НИПК бэчээттэһнэ, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кээһэйэ 1,0 бэчээт. лис. **Индексэ — 54889.** Тираһа — 2456 Бэчээккэ или баттанна — 12:00 ч.3.01. 2001 Саһаһын №-рэ — 1